

การประเมินการฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว
(หลักสูตร 44 วัน) : ศึกษากรณีศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษาบรมราชินีนาถ
จังหวัดลำพูน

THE EVALUATION OF VOCATIONAL TRAINING PROJECT FOR
CREATING A NEW LIFE FOR WOMEN AND FAMILIES (44 - DAY COURSE)
: A CASE STUDY OF LAMPHUN VOCATIONAL TRAINING CENTER IN
HONOUR OF THE SEVENTY - SECOND BIRTHDAY ANNIVERSARY OF
HER MAJESTY QUEEN SIRIKIT

ลักษณะ อิศรางกูร ณ อยุธยา¹ รศ. ดร. สุรสิทธิ์ วชิรขจร²

¹นักศึกษา หลักสูตรการบริหารพัฒนาสังคม

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

²อาจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹issara_som@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ของศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

วิธีการศึกษาได้นำแบบจำลองประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ (IPOO Model) มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของการประเมิน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้สำเร็จการฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ปีงบประมาณ 2557 จำนวน 330 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 390 คน 2) ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ วิทยากร ครูผู้สอน จำนวน 4 คน จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1) การประเมินโครงการ ได้แก่ (1) การประเมินปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ ทั้งด้านบุคลากร หลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้สำเร็จการฝึกอบรมเห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่มีความตั้งใจทำงาน และสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ แต่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลควบคุมมีน้อย การติดต่อประสานงานไม่สะดวก ครูวิทยากรผู้สอนไม่หลากหลาย ระยะเวลาฝึกอบรมในบางหลักสูตรน้อยไป โดยเฉพาะหลักสูตรที่ต้องอาศัยเวลาด้านทักษะและฝึกปฏิบัติ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ยังมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับใช้ในการฝึกอบรม (2) การ

ประเมินกระบวนการ ผู้สำเร็จการศึกษาคือการเห็นว่า การประสานงาน การกำหนดเวลาเรียนยังไม่ชัดเจน การถ่ายทอดความรู้ของครูวิทยากรผู้สอนมีเนื้อหารายละเอียดการสอนไม่มาก และการจัดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตร (30คน/หลักสูตร) มีจำนวนมากและกลุ่มใหญ่เกินไป (3) การประเมินผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาคือการเห็นว่า ทักษะความรู้ความชำนาญที่ได้รับจากการฝึกอบรมยังไม่เพียงพอที่จะสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ รวมถึงขาดหลักสูตรฝึกอบรมแบบต่อเนื่องหรือยกระดับฝีมือ (4) การประเมินผลลัพธ์ จากการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาคือการไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เนื่องจากไม่มีตลาดหรือแหล่งจำหน่ายรองรับ ขาดเงินทุนเริ่มต้นทุนหมุนเวียน รวมถึงขาดวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับใช้ประกอบอาชีพ

2) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ได้แก่ (1) ความไม่เพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม อันเนื่องมาจากการกำหนดงบประมาณจากส่วนกลางที่จัดสรรให้เป็นจำนวนเงินเท่ากันทุกหลักสูตร โดยไม่คำนึงถึงความสอดคล้องของราคาวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละหลักสูตรที่มีราคาไม่เท่ากัน (2) การจัดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มใหญ่เกินไป (30 คนต่อหลักสูตร) การเรียนการสอนดูแลไม่ทั่วถึง (3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความหลากหลายทั้งแม่บ้าน ผู้สูงอายุ ผู้ว่างงาน มีภารกิจแตกต่างกัน เวลาไม่ตรงกัน รวมกลุ่มกันยาก (4) การจัดหาวิทยากรครูผู้สอนค่อนข้างยาก เนื่องจากค่าตอบแทนการสอนน้อยและเท่ากันทุกหลักสูตร

3) ข้อเสนอแนะ (1) ควรมีการทบทวนค่าตอบแทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันและกำหนดราคาค่าวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละหลักสูตรตามความแตกต่างกันและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (2) ควรปรับเปลี่ยนค่าวิทยากรให้มีความเหมาะสมกับสภาพการจ้างงานภายนอก (3) ควรปรับลดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหลือหลักสูตรละไม่เกิน 15 คน เพื่อง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและการดูแลควบคุม (4) ควรมีการพัฒนาทักษะความรู้ความชำนาญแบบต่อเนื่องหรือยกระดับให้แก่ผู้สำเร็จการอบรมที่จบหลักสูตรไปแล้วแต่ยังมีความชำนาญหรือความมั่นใจไม่มากพอที่จะนำไปประกอบเป็นอาชีพ และเพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรมในบางหลักสูตรที่ต้องอาศัยทักษะความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่จะนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลัก (5) ควรจัดอบรมเสริมความรู้ทักษะใหม่ ๆ ด้านบริหารจัดการ การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ฯลฯ สนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์เริ่มต้นและเงินทุนหมุนเวียนให้เป็นรายบุคคลภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

คำสำคัญ การประเมิน, การประเมินโครงการ, การฝึกอบรมวิชาชีพ

ABSTRACT

The objectives of this study are 1) to evaluation the input factor, procession, output, and outcome; and 2) study on the obstacle and recommendation of vocational training project for creating a new life for woman and families (44 - day course)

The method used in this study includes the application of IPOO Model in determining scope of evaluation. It was conducted by collecting information from 2 groups of related people in the project, including:

1) 330 graduates training project for creating a new life for woman and families (44 – day course) from 390 members in the group of the fiscal year 2014; and 2) 4 executive, officer, lecturer, teacher. The information was collected by in-depth interview. Statistical analysis includes frequency, percentage, average and standard deviation.

The study finds that:

1) The evaluation include: (1) Input evaluation, the personnel, course, material, location and environment. The graduates training members recognized on the executive and officer are intention and supportive of the project, but have less officer to responses, inconvenient communication, the lecturer and teacher are not various, the timing in some course are too short such as the course that timing for practice and skill are needed, and the material for training are not enough; (2) Process evaluation, The graduates training members recognized on the coordination and training times are unclear, less knowledge sharing form the lecturer and the size of training course (30 persons/course) are a lot and large; (3) Output evaluation, The graduates training members recognized that the skills, knowledge and expertise that learning form the training course are not enough for earn a living, including the lack of continually training course; and (4) Outcome evaluation, from the useful knowledge earned showed that the graduates training members cannot used the skills as their vocational, because of there're no market channel for selling the products, shortage on the initial capital and working capital as well as the shortage on material for the vocational.

2) Problems and obstacles in project implementation included: (1) the inadequacy of cost for material in each course because of the specification on central budget that allocated same amount of budget in every courses with no consideration on the cost of each material that are differences; (2) number of members in each training course is too large (30 persons per course) the teaching are not cover all members; (3) the members are variable as housewife, elderly, unemployed that has differences on task and timing, hard to getting in group; and (4) the lecturer procurement is hard because of the low compensation and same compensation rate in every course.

3) Recommendation include: (1) there should be reconsider the compensation of the members according to the present economy. Specify the cost of material in each course to be differences; (2) the compensation rate for the lecturer to appropriate with the employment rate; (3) the reduced to members' number; (4) the develop to training be more continuously and increasing the period of training for made the members have more skills and experiences on the project; and (5) the support operated to training course as business management, marketing management, new skills and cost supporting for material purchased, also supporting on the fund after finished the training course.

Keywords: Evaluation , Project Evaluation ,Vocational Training

บทนำ

การมุ่งพัฒนาประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 - 2539 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดที่ว่า “หากเศรษฐกิจดีจะทำให้คนมีงานทำ มีรายได้ดี คุณภาพชีวิตของคนจะดีขึ้น” การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักส่งผลให้ประเทศเกิดการเติบโตขยายตัวอย่างต่อเนื่องและเปิดกว้างสู่ระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมทุนนิยมนานาชาติ สภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้าน การพัฒนาที่ไม่สมดุลเป็นไปในลักษณะ “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน” และนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา การดำรงชีวิตของคนไทย ครอบครัวต้องดิ้นรนเพิ่มรายได้ ให้เพียงพอแก่การยังชีพ ในภาคชนบทประชากรกว่าร้อยละ 80 มีอาชีพเกษตรกรรม ที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการเพาะปลูก แต่กลับพบว่าเกษตรกรมีที่ดินไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง รายได้จากภาคเกษตรกรรมไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับฤดูกาลและสภาพของดินฟ้าอากาศ ส่งผลกระทบต่อครอบครัวซึ่งครัวเรือนมีขนาดใหญ่และมีสมาชิกอยู่รวมกันจำนวนมากแต่รายได้ไม่พอกับรายจ่าย เกิดปัญหาหนี้สินความยากจน ชาวชนบทส่วนหนึ่งต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดแสวงหารายได้เพิ่มด้วยการอพยพหลังไหลเข้ามาใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตการบริการในสังคมเมือง ซึ่งรวมถึงแรงงานเด็กและผู้หญิง แต่ปัญหาคือเป็นแรงงานที่ขาดทักษะฝีมือเนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระบบ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กหญิงซึ่งมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าผู้ชาย มีแนวโน้มถูกชักจูงล่อลวงไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมและเข้าสู่ขบวนการค้าประเวณี กลายเป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของหญิงไทยไปทั่วโลก ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ได้มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาสตรีของรัฐบาลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกภายใต้หัวข้อ “บทบาทสตรีในการพัฒนาประเทศ” ไว้ในบทพัฒนาสังคมและกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการป้องกันแก้ไขปัญหา โดยมีความพยายามจะลดจำนวนสตรีชนบทที่ถูกล่อลวงรวมถึงป้องกันและเสริมสร้างศักยภาพสตรีด้วยการฝึกอาชีพขึ้น โดยจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ จังหวัดลำปางเป็นแห่งแรก ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2520 (อริศรา ชาญสิงห์, 2539: 3) และทยอยเปิดดำเนินการรวมทั้งสิ้น 8 แห่ง

ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี จังหวัดลำพูน เป็น 1 ใน 8 แห่ง เปิดดำเนินการตั้งแต่ปี 2547 ในรูปแบบขององค์กรสังคมสงเคราะห์ ภายหลังเปิดดำเนินการเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษาบรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน” เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2547 ให้บริการฝึกอาชีพแก่สตรีฐานะยากจนในจังหวัดลำพูน ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนถูกเลิกจ้างว่างงานหรือผู้รอทำงานในฤดูกาล ประชาชนในจังหวัดลำพูน ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร 167,270 คน (ร้อยละ 61.5) และภาคเกษตร 104,627 คน (ร้อยละ 38.5) ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 22,505 บาท ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 20,381 บาท หนี้สินครัวเรือนในจังหวัดลำพูนประมาณ 143,413 ครัวเรือน ร้อยละ 68.6 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 188,175 บาทต่อครัวเรือน โดยการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ผ่านมาได้จัดบริการฝึกอาชีพส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีทั้งภายในภายนอกหน่วยงานและชุมชน ส่งเสริมและยกระดับศักยภาพสตรีได้มีความรู้ความสามารถทักษะวิชาชีพสามารถนำไป

ประกอบอาชีพหลัก/เสริมเพื่อเพิ่มรายได้ หรือรวมกลุ่มประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตน เป็นการลดปัญหาการอพยพแรงงาน การว่างงาน นำไปสู่การสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาโครงการฝึกอบรมวิชาชีพของศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา ผ่านการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ รวมถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากการดำเนิน โครงการ โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงสามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ การฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ของศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากการดำเนินโครงการดังกล่าว

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ของการฝึกอบรมวิชาชีพตามโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ดำเนินการโดยศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน จากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการฝึกอบรมตามโครงการดังกล่าว รุ่นประจำปี 2557 จำนวน 390 คน ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ครูวิทยากรผู้สอน โดยใช้เวลาในการศึกษารวม 3 เดือน นับตั้งแต่เมษายน - พฤษภาคม 2558

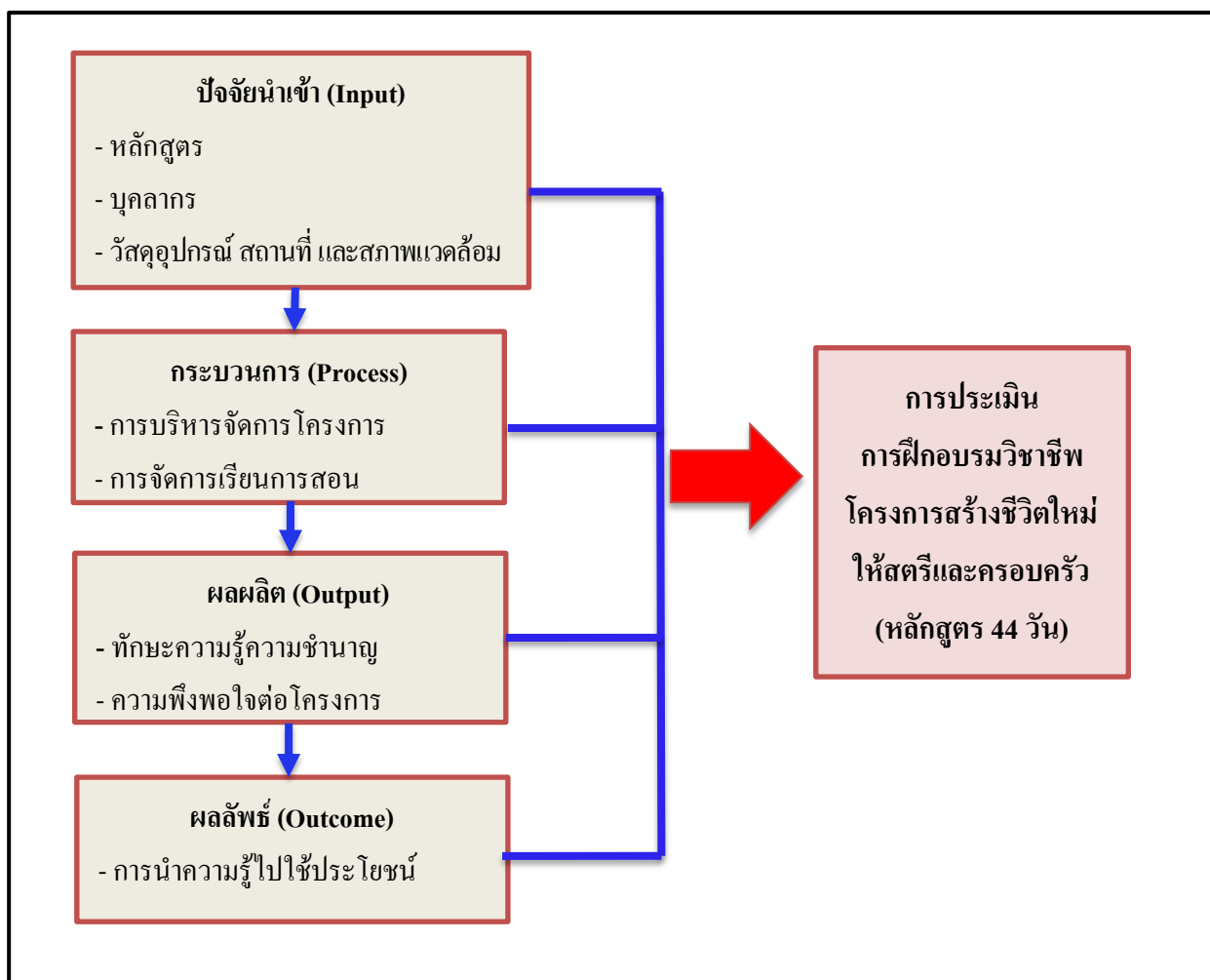
การทบทวนวรรณกรรม

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ การฝึกอบรม การบริหารจัดการโครงการ การพัฒนาสตรี เพื่อทำความเข้าใจหลักการ ประเภท รูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับสตรีและของบุคลากรประเภทอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และรูปแบบการประเมินต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาประเมินการฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ฯ ได้นำ IPOO Model มาประยุกต์ใช้ ประเมินใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประเมินความพร้อมหรือความพร้อมเพียงของสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินโครงการ ได้แก่ หลักสูตร บุคลากร วัสดุอุปกรณ์สถานที่และสภาพแวดล้อม 2) ด้านกระบวนการ (Process) คือ การประเมินกระบวนการหรือขั้นตอนของดำเนินงานว่ามีความถูกต้องเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ได้แก่ การบริหารจัดการ โครงการ การจัดการเรียนการสอน 3) ด้านผลผลิต (Output) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมประเมินหลังจากดำเนินงานตามกระบวนการแล้ว ได้แก่ ทักษะความรู้ความชำนาญ ความพึงพอใจต่อโครงการ 4) ผลลัพธ์ (Outcome) คือ ผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลผลิต เป็นการประเมินหลังจากผ่านระยะเวลาของผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการ ไปแล้วระยะหนึ่ง ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งการประเมินทั้ง 4 ด้านดังกล่าว จะทำให้ทราบถึงการดำเนินโครงการฯ ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงโครงการให้มีความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยที่นำมาใช้ในการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการเก็บข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย บทความ รายงาน วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการประเมิน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบ และวิทยากรครูผู้สอน รวมถึงการลงพื้นที่

สังเกตการณ์การรวมกลุ่มอาชีพ ของกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มประชากรและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของศูนย์ฯ จังหวัดลำพูน ตามโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ประจำปีงบประมาณ 2557 จำนวน 390 คน จาก 13 สาขาอาชีพ ได้แก่ (1) การทอผ้ากระเหรี่ยงโบราณ (2) การทอผ้ากี่เอว (3) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ (4) การผลิตเส้นสาวไหม (5) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในครัวเรือน (6) การทำลำไยสีทองอบสมุนไพร (7) การแปรรูปน้ำพริกและอาหาร (8) การแปรรูปอาหารและทำกระป๋อง (9) การตัดเย็บเสื้อผ้า (10) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระดาษ (11) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าขนเฒ่า (12) ช่างก่อสร้าง (13) การเย็บปักถักร้อย โดยเลือกทำการศึกษาทุกคน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการ 4 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ กำหนดค่าน้ำหนักการประเมินเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบ คือ มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 และน้อยที่สุด = 1

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการประเมินการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) : ศึกษากรณีศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2557 จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 จากแบบสอบถามทั้งหมด 390 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบ ครูวิทยากรผู้สอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคเหนือ สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 1-2 คน ส่วนมากเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียน/ต่ำกว่าประถมศึกษา (ป.6) โดยครอบครัวมีอาชีพหลักรับจ้างทั่วไป อาชีพก่อนเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และไม่เพียงพอ ช่องทางการรับรู้โครงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของศูนย์ฯ จากเพื่อน โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน 11 หลักสูตร และมีความรู้ความชำนาญก่อนเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในระดัปานกลาง เหตุผลที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลัก/รอง เพิ่มรายได้ และคาดหวังการนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพเสริมมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของภาพรวม
การประเมิน โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน)

การประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านกระบวนการ	3.87	0.79	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	3.86	0.81	มาก
3. ด้านผลผลิต	3.85	0.75	มาก
4. ด้านผลลัพธ์	3.80	0.77	มาก
รวม	3.83	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินการฝึกอบรมวิชาชีพโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ของศูนย์ฯ พบว่า ในภาพรวมโครงการฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.83) ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.87) รองลงมาคือ ด้านปัจจัยนำเข้า (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.85) และด้านผลลัพธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ หลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.88) และวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ และปรากฏผล ดังนี้

- **บุคลากร** พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความตั้งใจทำงานและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ (ค่าเฉลี่ย 4.19) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ วิทยากรครูผู้สอนมีความรู้ประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.12) เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในงานที่ให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.91) วิทยากรครูผู้สอนมีจำนวนเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.85) และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการมีจำนวนเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ตามลำดับ

- **หลักสูตร** พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีประโยชน์นำไปใช้ได้จริง (ค่าเฉลี่ย 3.97) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.95) หลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 3.92) หลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับวิถีชีวิต (ค่าเฉลี่ย 3.81) และหลักสูตรฝึกอบรมมีระยะเวลาเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

- **วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และสภาพแวดล้อม** พบว่า การเดินทางไปยังสถานที่ฝึกอบรมมีความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.03) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ สถานที่ฝึกอบรมมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.96) สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.92) วัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรมมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.61) วัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรมมีความทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.51) และวัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรมมีจำนวนเพียงพอมีความเหมาะสมต่ำกว่าด้านอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.43)

2. ด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.92) เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ มีรายละเอียด ดังนี้

การบริหารจัดการโครงการ การประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 3.95) มีความเหมาะสมมากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การวางแผนเตรียมการก่อนดำเนินโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.92) การดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.91) และการแก้ไขปัญหาอุปสรรค (ค่าเฉลี่ย 3.89) ตามลำดับ ปรากฏผล ดังนี้

- **การวางแผนเตรียมการก่อนดำเนินโครงการ** พบว่า ผู้จัดมีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.05) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผู้จัดมีแผนงานการดำเนินโครงการที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.95) ผู้จัดมีการกำหนดขั้นตอนดำเนินงานอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.89) ผู้จัดมีการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย 3.87) และผู้จัดมีการวางแผนควบคุมการปฏิบัติงานที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.85) ตามลำดับ

- **การดำเนินงาน** ผู้จัดดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 3.94) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผู้จัดดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 3.88) ตามลำดับ

- **การแก้ไขปัญหาอุปสรรค** ผู้จัดให้ความช่วยเหลือและแนะนำเมื่อผู้ฝึกอบรมประสบปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.91) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผู้จัดสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.87) ตามลำดับ

- **การประสานงาน** ผู้จัดมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 3.98) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผู้จัดมีการติดต่อประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.91) ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.92) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และระยะเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.64) ตามลำดับ ปรากฏผล ดังนี้

- **การถ่ายทอดความรู้** พบว่า ความสามารถถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.00) มีความเหมาะสมมากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การนำเสนอความรู้และถ่ายทอดเทคนิคอันทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.92) และความสามารถแก้ไขปัญหาในระหว่างการฝึกอบรมและการตอบข้อซักถาม (ค่าเฉลี่ย 3.84) ตามลำดับ

- **การจัดการ** การกำหนดวัตถุประสงค์หัวข้อการเรียนการสอนชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.86) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.85) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 3.85) การจัดสถานที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.83) และการจัดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

- **ระยะเวลา** ระยะเวลากับเนื้อหาวิชาที่ฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.65) เหมาะสมมากเป็นลำดับแรก รองลงมา มีความเหมาะสมน้อยกว่าด้านอื่นคือ ความเหมาะสมของระยะเวลาของหลักสูตรที่ฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.63)

3. ด้านผลผลิต ความพึงพอใจต่อการจัดการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.89) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ทักษะความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ ปรากฏผล ดังนี้

- ความพึงพอใจต่อการจัดการฝึกอบรม พบว่า มีความพึงพอใจสถานที่ฝึกอบรม(ค่าเฉลี่ย 4.02) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ พึงพอใจความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของวิทยากรครูผู้สอน(ค่าเฉลี่ย 3.93) พึงพอใจการให้บริการของผู้จัด (ค่าเฉลี่ย 3.92) พึงพอใจเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรครูผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 3.92) พึงพอใจกระบวนการกิจกรรมในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.91) พึงพอใจเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.91) พึงพอใจระยะเวลาที่ใช้ฝึกอบรมตลอดหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.82) และพึงพอใจวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ

- ความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ความมั่นใจในการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.85) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ เทคนิค วิธีการปฏิบัติเพิ่มมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.79) และความรู้ความชำนาญภายหลังสำเร็จการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

4. ด้านผลลัพธ์ การนำความรู้ไปใช้ในครอบครัว/การดำเนินชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.00) มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ นำความรู้ไปประกอบอาชีพหลัก (ค่าเฉลี่ย 3.75) นำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.68) และมีรายได้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรค จากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการฝึกอบรม ฯ ตอบแบบสอบถามในส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ จำนวน 206 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 62.4 จากจำนวนทั้งหมด 330 คน พบว่า

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้สำเร็จการฝึกอบรมฯ ร้อยละ 1.8 เห็นว่า ปัญหาบางหลักสูตรมีระยะเวลาฝึกอบรมน้อยไป (44 วัน) ยังไม่เกิดความชำนาญมากพอ โดยเฉพาะหลักสูตรที่ต้องอาศัยเวลาในด้านทักษะและฝึกปฏิบัติ รองลงมาร้อยละ 1.2 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลควบคุมมีน้อย ติดต่อประสานงานไม่สะดวก และร้อยละ 0.9 วิทยากรครูผู้สอนไม่หลากหลาย ตามลำดับ

2. ด้านกระบวนการ ผู้สำเร็จการฝึกอบรมฯ ร้อยละ 2.4 เห็นว่า มีปัญหาการประสานแจ้งวันเวลาดำเนินการและกำหนดเวลาเรียนไม่ชัดเจน รองลงมาร้อยละ 2.1 ปัญหาการถ่ายทอดความรู้ของครูวิทยากรผู้สอนมีรายละเอียดเนื้อหาการสอนยังไม่มาก และร้อยละ 1.2 ปัญหาการจัดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร (30 คน/หลักสูตร) มีจำนวนมากและกลุ่มใหญ่เกินไปการดูแลไม่ทั่วถึงการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ ตามลำดับ

3. ด้านผลลัพธ์ ผู้สำเร็จการฝึกอบรม ฯ ร้อยละ 6.4 เห็นว่า มีปัญหาทักษะความรู้ความชำนาญที่ได้จากการฝึกอบรมยังไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ รองลงมาร้อยละ 1.8 ปัญหาขาดการพัฒนาทักษะความรู้ความชำนาญแบบต่อเนื่องหรือยกระดับให้แก่ผู้สำเร็จการฝึกอบรมที่จบหลักสูตรไปแล้วแต่ยังมีความชำนาญหรือความมั่นใจไม่มากพอที่จะนำไปประกอบเป็นอาชีพ ตามลำดับ

4. ด้านผลลัพธ์ ผู้สำเร็จการฝึกอบรม ฯ ร้อยละ 5.2 เห็นว่า มีปัญหาการนำไปประกอบอาชีพหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว คือ การไม่มีตลาดหรือแหล่งจำหน่ายรองรับหรือทำออกมาแล้วไม่รู้ว่าจะไปขายให้กับผู้ใด รองลงมาร้อยละ 3.9 ปัญหาด้านการขาดเงินทุนเริ่มต้นในการประกอบอาชีพและเงินทุนหมุนเวียน และร้อยละ 2.1 ปัญหาด้านการขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับใช้ประกอบอาชีพ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 33.3 จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 330 คน ได้ตอบแบบสอบถามในส่วนของข้อเสนอแนะจากการดำเนินโครงการ สรุปดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เห็นควรเพิ่มระยะเวลาการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรที่ต้องใช้เวลาและทักษะฝีมือสูงกว่าหลักสูตรทั่วไป และควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน และจัดหาวิทยากรครูผู้สอนที่หลากหลายมากขึ้น และเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรมให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือจัดหลักสูตรที่ใช้วัสดุหรือวัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น เพื่อลดต้นทุนด้านวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม

ด้านกระบวนการ (Process) เห็นควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลการเรียนการสอน ให้รัดกุมมากกว่านี้ ทั้งในการวางแผนเรื่องเวลาเรียน เนื้อหารายละเอียดการเรียนการสอน ควรให้วิทยากรครูผู้สอนเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาให้มากขึ้น และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร ควรจำกัดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เล็กลง หรือแบ่งเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 15 คน เพื่อทุกคนจะได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ทั่วถึง

ด้านผลผลิต (Output) เห็นควรเพิ่มระยะเวลาฝึกอบรมให้มากขึ้นกว่าเดิม และจัดให้มีการอบรมแบบต่อเนื่อง และแบบยกระดับฝีมือในหลักสูตรนั้นให้สูงขึ้น จนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ควรให้ศูนย์ฯ รับไปจำหน่ายในพื้นที่ หรือจัดหาตลาด/สถานที่ให้ หรือประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อช่วยหาช่องทาง/ตลาดจำหน่าย และควรมีเงินทุนประกอบอาชีพในการซื้อวัสดุอุปกรณ์และเงินทุนหมุนเวียนให้เป็นรายบุคคล ภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม รวมถึงจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาด ช่องทางการจำหน่าย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ และความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านสาขาวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจะสามารถนำไปต่อยอดประกอบเป็นอาชีพได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประเมินการฝึกอบรมวิชาชีพ โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) : ศึกษากรณีเฉพาะศูนย์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน นำแบบจำลอง IPOO Model เป็นกรอบแนวความคิดในการประเมินโครงการ โดยศึกษาจากผู้สำเร็จการฝึกอบรมวิชาชีพ โครงการสร้างชีวิตใหม่ฯ (หลักสูตร 44 วัน) ปีงบประมาณ 2557 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมากจำนวน 330 คน จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 390 คน ทำการประเมิน 4 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) รวมถึงศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงโครงการ ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ ในการศึกษาครั้งนี้พบประเด็นสำคัญในการนำมาอภิปรายผลและนำไปสู่ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และในรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสภาพแวดล้อม มีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรณพงศ์ แอนุ่น (2550: 58-82) พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้นเป็นการศึกษาความเหมาะสม งบประมาณ วิทยากร สถานที่ อุปกรณ์ หลักสูตร และระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมวิชาชีพ

ช่างไม้ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาตามสภาพที่เป็นจริง ผู้บริหารการฝึกอบรม วิทยากรผู้ฝึกอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

- **ด้านหลักสูตร** พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการฝึกอบรมฯ เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีประโยชน์นำไปใช้ได้จริง ในขณะที่หลักสูตรฝึกอบรมมีระยะเวลาเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย เนื่องจากโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) อาจจะยังไม่สามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความชำนาญพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้

- **ด้านบุคลากร** พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการฝึกอบรมฯ เห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความตั้งใจทำงานและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการมีจำนวนเพียงพอ เห็นว่ามีเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ 1 คน ต้องรับผิดชอบหลายหลักสูตร อีกทั้ง วิทยากรครูผู้สอนค่อนข้างหายากและไม่หลากหลาย

- **ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสภาพแวดล้อม** พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการฝึกอบรมฯ เห็นว่าการเดินทางไปยังสถานที่ฝึกอบรมมีความสะดวก ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรมมีจำนวนเพียงพอ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย เนื่องจากโครงการเองมีการกำหนดค่าวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 14,020 บาท ต่อหลักสูตรเท่ากันทุกหลักสูตรนั้นเกิดปัญหาในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรมและส่งผลให้มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการฝึกอบรมไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมารุต คำชะอม และคณะ (2550) พบว่า ปัญหาอุปสรรคโครงการ ได้แก่ ความเร่งด่วนของโครงการทำให้มีเวลาเตรียมการจำกัด ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ยากลำบากและเสี่ยงภัยในการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกอบรมในสถานที่ฝึกอบรมบางแห่งมีไม่เพียงพอและด้อยคุณภาพใช้การไม่ได้

2. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และในรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ โครงการ และด้านการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบุญชู มั่งคั่ง (2543) พบว่า การประเมินกระบวนการ ด้านขั้นตอน การดำเนินการจัดการฝึกอบรม การประเมินผล และการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้ดำเนินการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นด้วยในระดับมาก

- **การบริหารจัดการโครงการ** พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการโครงการในการวางแผนเตรียมการก่อนดำเนินการ โครงการ ผู้จัดมีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจนในการดำเนินงาน ผู้จัดดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่วนการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ผู้จัดให้ความช่วยเหลือและแนะนำเมื่อผู้ฝึกอบรมประสบปัญหา รวมทั้งการประสานงานผู้จัดมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร ญาตินุกุล (2548) พบว่า ด้านกระบวนการดำเนินโครงการ กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการฝึกอบรมฯ เห็นด้วยมากในเรื่อง 1) วิทยากรเอาใจใส่และให้ความสนใจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี 2) ผู้จัดการฝึกอบรมมีการดูแลเอาใจใส่ 3) อุปกรณ์ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำอาชีพนอกภาคเกษตร

- **การจัดการเรียนการสอน** พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนของโครงการในด้านการจัดการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์หัวข้อการเรียนการสอนชัดเจน ในขณะที่การจัดจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในหลักสูตรมีความเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ในประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผู้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งที่เป็นแม่บ้าน เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ มีภารกิจแตกต่าง เวลาไม่ตรงกัน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันยาก ศูนย์ฯ จึงควรมีการปรับลดจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามโครงการฯ ลง เหลือกลุ่มละ 7-10 คน ซึ่งง่ายต่อการหาสมาชิกกลุ่ม การกำหนดกติกา และการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งดูแลทั่วถึงมากขึ้น ส่วนการถ่ายทอดความรู้ กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเห็นว่าสามารถถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และด้านระยะเวลา กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมของระยะเวลา กับเนื้อหาวิชาที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งวิทยากรครูผู้สอนสามารถบริหารจัดการเวลาในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้เนื้อหาวิชาที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดไว้

3. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และในรายด้าน ได้แก่ ด้านทักษะความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และด้านความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก

- **ทักษะความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา** พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความมั่นใจในการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไปประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระศุภชัย บุตรเวียงพันธ์ (2546) พบว่า ด้านผลผลิตมีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างสูงทั้งด้านผลผลิตโดยตรงคือ ความรู้ความชำนาญในอาชีพที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษา และผลผลิตโดยอ้อม คือ ด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ความต้องการ และความคาดหวังของผู้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่ความรู้ความชำนาญภายหลังสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ในประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่ศูนย์ฯ ขาดการสนับสนุนให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีเพียงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น บางครั้งอบรมเพียง 44 วัน อาจยังไม่มีความชำนาญพอที่จะประกอบอาชีพได้ ต้องมีการต่อขยายจากความรู้เดิมไปสู่การพัฒนาต่อยอดในหลักสูตรนั้นๆ หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ศูนย์ฯ ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดหลักสูตรเพิ่มเติมที่ต่อเนื่องและตรงตามความต้องการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความรู้และความชำนาญเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้

- **ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา** พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจต่อสถานที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่พึงพอใจวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ในประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เนื่องจากโครงการฯ มีการกำหนดค่าวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 14,020 บาท เท่ากันทุกหลักสูตร ทำให้เกิดปัญหาในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ดังนั้น หน่วยงาน

ส่วนกลางผู้กำหนดนโยบายและงบประมาณต้องมีการกำหนดราคาค่าวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละหลักสูตรให้มีความแตกต่างกันและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

4. ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษามองเห็นว่าผลลัพธ์ด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในเรื่องการนำไปใช้ในครอบครัว/การดำเนินชีวิต การนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของคุดเจ็อน ศรีปากดี (2548) พบว่า ผู้เข้าอบรมนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ในระดับมากและผ่านเกณฑ์ ที่น่าพอใจ 5 ด้าน คือ 1) นำความรู้ไปปรับปรุงในการทำอาชีพเดิม 2) นำความรู้ไปปรับปรุงใช้ในอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก 3) ได้รับความรู้เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมอย่างชัดเจน 4) นำความรู้ไปปรับปรุงการทำอาชีพใหม่ และ 5) นำความรู้ไปเผยแพร่ในครอบครัวและชุมชนได้

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ วิทยากรครูผู้สอน จำนวน 4 คน มีความเห็นสรุปว่า ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทาง ที่จ่ายให้ผู้เข้าฝึกอบรมวันละ 90 บาท ไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้เข้าฝึกอบรมส่วนหนึ่งเห็นว่า “มาฝึกอบรมแล้วไม่คุ้ม เสียเวลา ไปรับจ้างทำงานอย่างอื่นจะได้เงินค่าจ้างมากกว่า” และการจัดหาวิทยากรครูผู้สอนค่อนข้างหายากเนื่องจากค่าตอบแทนการสอนวันละ 450 บาท ต่อจำนวนคนฝึกอบรม 30 คน เป็นค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าหน่วยงานอื่นซึ่งจ้างเป็นชั่วโมง ๆ ละ 300 บาท ส่วนค่าวัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรม ที่ให้เท่ากันทุกหลักสูตร เป็นเงิน 14,020 บาท นั้น ไม่พอเพียง เพราะวัสดุอุปกรณ์แต่ละหลักสูตรมีราคาถูกแพงแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานส่วนกลางผู้กำหนดนโยบายและงบประมาณ ควรมีการทบทวนค่าตอบแทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) โดยเฉพาะค่าตอบแทนที่จ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และปรับให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

2. หน่วยงานส่วนกลางผู้กำหนดนโยบายและงบประมาณ ควรมีการกำหนดราคาค่าวัสดุอุปกรณ์แต่ละหลักสูตรให้มีความแตกต่างกันและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรมที่เพียงพอสำหรับการฝึกอบรมต่อรุ่น

3. หน่วยงานส่วนกลางผู้กำหนดนโยบายและงบประมาณ ควรมีการปรับเพิ่มค่าวิทยากรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการจ้างงานภายนอก

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1. ศูนย์ฯ ควรมีการปรับลดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการฯ ลง เหลือหลักสูตรละไม่เกิน 15 คน จะเหมาะสมทั้งในด้านการเรียนการสอนและการถ่ายทอดของวิทยากรครูผู้สอนและสามารถดูแลทั่วถึงมากขึ้น

2. ศูนย์ฯ ควรสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ในการจัดหลักสูตรเพิ่มเติมที่ต่อเนื่องและตรงตามความต้องการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความชำนาญเพียงพอจะประกอบอาชีพได้ และเพิ่มระยะเวลาฝึกอบรมให้ผู้ที่จะนำความรู้ไปประกอบอาชีพจะได้มีทักษะความชำนาญมากขึ้น

3. ศูนย์ฯ ควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านบริหารจัดการ การตลาด ทักษะใหม่ๆ รวมถึงการศึกษาดูงานนอกสถานที่ให้แก่ผู้สำเร็จการฝึกอบรมที่นำความรู้ไปประกอบอาชีพ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม โดยจัดในลักษณะหน่วยบริการเคลื่อนที่ลงสู่ชุมชน หรือจัดอบรมภายในศูนย์ฯ โดยตรง เพื่อจะได้นำความรู้ไปพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

4. บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องโครงการ ควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ออกกับหน่วยงานที่ให้บริการด้านการฝึกอบรมในด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ฯ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของโครงการ

5. ศูนย์ฯ ควรมีการจัดหาตลาดหรือสถานที่ให้แก่ผู้สำเร็จการฝึกอบรมหรือกลุ่ม โดยประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อช่วยหาช่องทาง/ตลาดจำหน่าย

6. ศูนย์ฯ ควรมีการสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพในการซื้อวัสดุอุปกรณ์และเงินทุนหมุนเวียนให้เป็นรายบุคคล ภายหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพติดตามผลผู้สำเร็จการฝึกอบรมวิชาชีพ โครงการสร้างชีวิตใหม่ ให้สตรีและครอบครัว (หลักสูตร 44 วัน) ด้านการนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ

2. ควรมีการประเมินผลโครงการอื่นๆ ของศูนย์เฉลิมพระเกียรติฯ เช่น โครงการฝึกอบรมสตรีภายในศูนย์ฯ (หลักสูตรระยะสั้น 3 เดือน 6 เดือน) โครงการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ (110 วัน) โดยอาจใช้ตัวแบบการประเมินอื่นนอกเหนือจาก IPOO Model เพื่อจะได้มีรูปแบบตัวอย่างและผลการประเมินที่หลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณพงศ์ แอน้อย. (2549). การประเมินผลการฝึกอบรมวิชาชีพช่างไม้ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ดุจเดือน ศรีปากดี. (2548). การประเมินโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหมวด

เกษตรกรรมเพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

บุญชู มั่งคั่ง. (2543). การประเมินโครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรชาวกัมพูชาของศูนย์ฝึกและ

พัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว. ภาคนิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระศุภชัย บุตรเวียงพันธ์. (2546). การประเมินผลโครงการฝึกอบรม: ศึกษาเฉพาะกรณีเวทีบำเพ็ญประโยชน์ วัด

สวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- มารุต คำชะอม และคณะ. (2550). การประเมินผลโครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส. สงขลานครินทร์. 14 (ปีที่แรก มกราคม): 17-34.
- ศิริพร ญาคินุกูล. (2548). การประเมิน โครงการฝึกอบรมอาชีพนอกภาคเกษตรเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำของหน่วยจัดการต้นน้ำแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. ภาคนิพนธ์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อริศรา ธนสิงห์. (2539). การฝึกอบรมอาชีพของรัฐในทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.